

Väljaandja:
Akti liik:
Teksti liik:
Jõustumise kp:
Avaldamismärge:

Vabariigi Valimiskomisjon
otsus
algtekst
23.03.2023
RT III, 28.03.2023, 1

Meelis Kaldalu kaebuse lahendamine

Vastu võetud 23.03.2023 nr 78

Kaebuse asjaolud

Meelis Kaldalu esitas 21. märtsil 2023 kaebuse taotlusega korraldada häälte kolmas lugemine ning võimaldada esitada valimiskaebusi, mida kaebaja on soovinud teha, sh taastada rikkumiseelne olukord. Vaidlustatav toiming on kaebaja valimiskaebuste esitamise takistamine Vabariigi Valimiskomisjoni kaudu Riigikohtule.

Kaebaja kirjeldab, et pärast viibimist Vabariigi Valimiskomisjoni koosolekul 14.03.2023 pole temagaühendust võetud ega kutsutud kaebuse arutelule, mille arutelu edasi lükati. Kaebaja ei saa info puudumise tõttu selle kohta seisukohta võtta.

Kaebaja soovib kinnitust, kas Vabariigi Valimiskomisjon on edastanud kaebaja 17.03.2023 kaebuse Riigikohtule. Kaebajale ei ole saadetud saamiskinnitust. Kaebaja kirjeldab, et tal puudus digiallkirjastamise võimalus perioodil 14.–17.03.2023. Kaebaja väitel oli tal võimalus taas digiallkirjastada alates 18.03.2023.

Kaebaja väitel ei vasta e-hääled digiallkirjale seadusandluses, sh Euroopa Liidu õigusaktides kehtestatud nõuetele. Kaebaja viitab, et dokumendi „Elektrooniliste häälte töötlemise protsesside analüüs“ lk 9–10 on kirjeldatud järgmist: „Hääletaja poolt antav digiallkiri erineb mõnevõrra tavapärasest digiallkirjast, kuna krüpteeritud sedelile lisatav digiallkiri ei sisalda kehtivuskinnitust.“ RKVS § 48⁴lg 4 sätestab, et valija märgistab oma elukohajärgse valimisringkonna selle kandidaadi, kelle poolt ta hääletab. Elektrooniliseks hääletamiseks kasutatav rakendus salastab valija hääle häälte salastamise võtmega. Valija kinnitab hääletamist e-identimise ja e-tehingute usaldusteenuste seaduse nõuete kohase digitaalalkirjaga. Vabariigi Valimiskomisjoni 10.10.2022 otsus nr 47 „Hääletamisedeli ja elektroonilise hääle vormi kehtestamine Riigikogu valimisteks“ p 3.1 sätestab, et elektrooniliselt allkirjastatud elektrooniline hääle on ASiC-E LT vormingus fail, mille nimi on teksti kujul e-hääletamise aeg (ajatempel). Faili laiend on .asice. Faili sees asub punktis 3.2 nimetatud salastatud (krüpteeritud) elektrooniline hääle ja valija elektrooniline allkiri. Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus (EL) nr 910/2014, 23. juuli 2014, e-identimise ja e-tehingute jaoks vajalike usaldusteenuste kohta siseturul ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 1999/93/EÜ artikkel 32 punkt 1 a) sätestab, et kvalifitseeritud e-allkirja valideerimise protsess kinnitab kvalifitseeritud e-allkirja kehtivust, kui on täidetud järgmised tingimused: a) allkirja kinnitav sertifikaat oli allkirja andmise ajal I lisa sätetele vastav kvalifitseeritud e-allkirja sertifikaat. Kaebaja osundab näidiskonteineritele, mis on leitavad aadressil <https://github.com/infoaed/kryptogramm/tree/main/data>.

Kaebaja leiab, et esineb ebakõla ning taotleb enda 17.03.2023 ja varem esitatud kaebuste arutamist. Kaebaja hinnangul on võimalik, et tema digitaalalkirja sertifikaadid kuulutati perioodil 14.–17.03.2023 kehtetuks Vabariigi Valimiskomisjoni ja riigi valimisteenistuse ühise otsusega või alludes e-hääletamise rakkerühma (valimiste tegeliku korraldaja) suunistele.

Kaebaja soovis riiklikku kaitset, et avaldada oma varasemaid vestlusi Kaitsepolitseiametiga nende võimekuse osas digiallkirjade andmist vahetult ja viivitamatult peatada.

Vabariigi Valimiskomisjoni seisukoht

1. Vabariigi Valimiskomisjon kontrollib kaebuse vastavust kaebusele esitatavatele nõuetele.
2. RKVS-i § 69 kohaselt on kaebus selle seaduse tähenduses Vabariigi Valimiskomisjonile esitatav nõuetekohaselt vormistatud taotlus tunnistada seadusevastaseks valimiste korraldaja toiming ja sama seaduse §-s 72¹ sätestatud korras Riigikohtule esitatav kaebus Vabariigi Valimiskomisjoni otsuse või toiminguga peale.
3. RKVS § 70 järgi on kaebuse esitamise õigus üksikisikul, kandidaadil ja erakonnal, kes leiab, et tema õigusi on vaidlustatava toiminguga rikutud. Käesoleval juhul on kaebuses esitatud taotlus korraldada Riigikogu valimistel antud häälte kolmas lugemine ning võimaldada esitada valimiskaebusi, mida kaebaja on soovinud teha, sh taastada rikkumiseelne olukord.

4. Vabariigi Valimiskomisjon saab kaebajast aru nii, et ta vaidlustab hääle teistkordse lugemise, mis toimus 06.03.2023. RKVS § 72 lõike 1 kohaselt tuleb kaebus esitada kolme päeva jooksul vaidlustatava toimingu tegemisest. Kaebaja ei ole kaebuses nimetanud ühtegi rikkumist, mis hääle teistkordsel lugemisel oleks aset leidnud. Kaebaja ei ole ka ära näidanud, kelle toimingut ta vaidlustab. Ükski valimiste korraldaja ei ole teinud toiminguid, mis oleks takistanud valimiskaebuste lahendamist Vabariigi Valimiskomisjonis või kaebuste esitamist Vabariigi Valimiskomisjoni kaudu Riigikohtule. Seetõttu ei ole Vabariigi Valimiskomisjoni hinnangul vaidlustatud valimiste korraldajate toiminguid. Kaebaja ei ole märkinud, milles tema võimalik subjektiivsete õiguste rikkumine seisnes. Samuti ei nähtu kaebaja õiguste rikkumist kaebusest ka muul viisil. Avalikes huvides valimiskaebuse esitamine ei ole võimalik (vt Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi lahendeid kohtuasjades nr 3-4-1-35-05, p 10; 3-4-1-6-13, p 20 ja 3-4-1-31-14; p 16). Kaebus on esitatud ka kaebetähtaega ületades. Eeltoodust tulenevalt ei vasta kaebus RKVS § 70 nõuetele ja Vabariigi Valimiskomisjonil on RKVS § 71 lõike 3 alusel õigus jätta see läbi vaatamata.

5. Kaebaja on Vabariigi Valimiskomisjonile ette heitnud, et tema kaebeõigust on takistatud. Vabariigi Valimiskomisjon selgitab, et Vabariigi Valimiskomisjon on kõik kaebaja kaebused menetlenud seaduses ettenähtud tähtaegadel ja korras ning pakkunud kaebajale võimalust osaleda koosolekul, mida kaebaja 14.03.2023 kasutas. 15.03.2023 saadeti kaebajale 16.03.2023 toimuva koosolekul kutse, kus arutati kaebaja kaebust ja võeti vastu 17.03.2023 otsus nr 74 „Meelis Kaldalu kaebuse lahendamine“, mis on edastatud 17.03.2023 kaebajale. Vabariigi Valimiskomisjon on edastanud Riigikohtule kõik kaebaja kaebused, mille ta on palunud Riigikohtule edastada. Sealhulgas edastas Vabariigi Valimiskomisjon 22.03.2023 Riigikohtule täiendavalt kaebaja allkirjastatud kaebused, mis saabusid 21.03.2023. RKVS § 72¹lg 1 kohaselt kuulub Riigikohtu pädevusse kaebus, mis on esitatud Vabariigi Valimiskomisjoni otsuse või tegevuse peale.

Arvestades ülaltoodut ja tulenevalt RKVS-i § 71 lõikest 3, Vabariigi Valimiskomisjon otsustab:

jätta Meelis Kaldalu kaebus läbi vaatamata.

Vastavalt RKVS §-le 72¹ võib huvitatud isik, kes leiab, et Vabariigi Valimiskomisjoni otsusega rikutakse tema õigusi, esitada otsuse peale kaebuse põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse seaduses ettenähtud korras Riigikohtule. Kaebus esitatakse Riigikohtule kolme päeva jooksul Vabariigi Valimiskomisjoni otsuse teatavakstegemisest arvates Vabariigi Valimiskomisjoni kaudu.

Oliver Kask
Vabariigi Valimiskomisjoni esimees